



Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä

**Forssan seudun  
lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön  
toimintasuunnitelma**

**v. 2019 – 2021**

Sisällysluettelo

<b>1 JOHDANTO</b>	<b>3</b>
<b>2 LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALLA KÄSITTEEN MÄÄRITTELYÄ</b>	<b>4</b>
<b>3 FORSSAN SEUDUN TOIMIJOIDEN TYÖ LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALTATYÖSSÄ</b>	<b>5</b>
<b>4 SEURANTA JA TOIMENPIDESUUNNITELMAN UUSIMINEN</b>	<b>16</b>

**Lähteet**

**Tukimateriaalia työntekijöille**

## 1 JOHDANTO

Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäiseminen ja palvelujen järjestämisvastuu kuuluu kunnalle. Kuntien tai niiden yhteistoiminta-alueiden tulee kehittää toimintaohjelma ja -suunnitelma siitä, miten kehitetään yhteistoimintaa, väkivallan tunnistamista, puuttumista ja tarvittavia palveluja. Forssan seudun ensimmäinen toimintasuunnitelma lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyölle tehtiin vuonna 2012. Suunnitelman päivityksen tultua ajankohtaiseksi Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän hallitus asetti 12.9.2017 työryhmän päivittämään toimintasuunnitelmaa.

Työryhmän jäseninä toimivat kuntien edustaja Paula Laakso, poliisin edustaja Tomi Repo, rikos- ja riita-asioiden edustaja Jaana Savikko-Haapala, neuvolan edustaja Heidi Pääjärvi, vanhustyön edustaja Minna Kujanpää, maahanmuuttotyön edustaja Milla Parviainen, vammaispalvelujen edustaja Sari Toukkari, aikuissosiaalityön edustaja Johanna Jaakkola ja lastensuojelun edustaja Anne Lohermaa. Puheenjohtajana toimi lähi- ja perheväkivaltatyön koordinaattori A-M Silfvenius-Pura ja sihteerinä toimi psykologiharjoittelija Viivi Ruotanen.

Lähisuhde- ja perheväkivalta uhkaa kaikkien osallisten hyvinvointia ja terveyttä. Väkivallan seurauksena voi syntyä fyysisiä vammoja, tunne-elämään, käyttäytymiseen ja seksuaalisuuteen liittyviä ongelmia sekä pitkäaikaisina seurauksina erilaisia sairauksia.

Lähisuhdeväkivallan kustannuksia on arvioitu Suomessa viimeksi 2000-luvun alussa. Tällöin laskettiin, että Suomessa syntyy naisiin kohdistuvan väkivallan vuoksi välittömiä sosiaali-, terveydenhuollon ja oikeussektorin kustannuksia noin 48 miljoonaa euroa vuodessa. On arvioitu, että Suomessa lähisuhdeväkivallasta aiheutuvat kustannukset olisivat noin 90 miljoonaa euroa vuosittain.

Suomi on allekirjoituksellaan sitoutunut toteuttamaan Istanbulin sopimusta eli Euroopan neuvoston yleissopimusta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. Sopimus on astunut voimaan kansainvälisesti vuonna 2014 ja Suomessa vuonna 2015. Perheväkivaltatyön suunnittelusta ja ohjauksesta vastaa Suomessa sosiaali- ja terveysministeriö, jonka tavoitteena on kehittää valtakunnallista palvelujärjestelmää niin, että se kykenee tarjoamaan lähisuhdeväkivallan eri osapuolille palveluja ja tukea asuinpaikasta riippumatta. Ministeriö myös kehittää jatkuvasti työtapoja lähisuhde- ja perheväkivallan ennaltaehkäisyä varten. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos koordinoi Suomessa valtakunnallista lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyötä.

WHO esittää raportissaan (2015) suosituksia väkivallan vastaisen toiminnan käynnistämiseen. Raportin mukaan keskeinen osa väkivallan ehkäisytoimenpiteitä on monialaisen kansallisen toimintasuunnitelman laatiminen. Suunnitelmaan tulee sisällyttää väkivallan ehkäisemiseen liittyvät tavoitteet, tärkeysjärjestykset, toimintatavat ja asetetut vastuut sekä aikataulu ja arviointijärjestelmä. Tietty organisaatio valtuutetaan seuraamaan suunnitelman toteutumista ja raportoimaan sen etenemisestä säännöllisesti.

Tutkimusten mukaan lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen on tehokkainta, kun sitä toteutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja se kohdistetaan väestöryhmiin, joiden riski joutua väkivallan kohteeksi on suurin (WHO, 2015). Tärkeimpiin lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisemisen hankkeisiin WHO:n mukaan kuuluvatkin:

- raskauden aikainen ja perinataalinen terveydenhuolto, esikouluikäisten lasten kouluvalmiuksien parantaminen sekä lapsille ja nuorille suunnatut sosiaaliset kehitysohjelmat
- vanhemmuustaitojen opettaminen ja perheiden toimivuuden edistäminen
- urbaanin infrastruktuurin (sekä fyysisen että sosioekonomisen) parantaminen
- toimenpiteet, joilla vähennetään pienaseiden aiheuttamia vammoja ja parannetaan niiden turvallisuutta
- asenteiden, käyttäytymisen ja sosiaalisten normien muuttamiseen tähtäävät valistuskampanjat.

Väkivallan ehkäisemisessä WHO:n mukaan on tärkeää myös väkivaltaa koskevan tiedon keruun ja analysoinnin parantaminen. Lisätutkimusta tarvitaan erityisesti väkivallan syistä, seurauksista, kustannuksista ja ehkäisemisestä. Väkivallan uhreille tarjottavia juridisia, sosiaalisia ja terveyspalveluja on tarpeen kehittää entisestään kaikissa maissa. Väkivallan ehkäisy tulee ottaa osaksi sosiaali- ja koulutuspolitiikkaa, ja väkivallan ehkäisyä koskevaa yhteistyötä ja tietojenvaihtoa tulee lisätä eri tahojen välillä. Kansainvälisten sopimusten, lakien ja muiden ihmisoikeuksia suojaavien mekanismien noudattamista tulee jatkuvasti edistää ja seurata.

## 2 LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALLAN KÄSITTEEN MÄÄRITTELYÄ

Lähisuhde- ja perheväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jonka tekijä on uhrin lähipiiriin kuuluva henkilö. Se voi olla fyysistä, henkistä, seksuaalista, taloudellista tai kulttuurista väkivaltaa. Lähisuhdeväkivalta voi ilmetä myös kaltoinkohteluna tai laiminlyöntinä. Muusta väkivallasta lähisuhdeväkivalta poikkeaa keskeisesti siten, että väkivallan tapahtumapaikkana on usein oma koti ja väkivallan tekijä on uhrin arjessa mukana oleva henkilö. Lähisuhdeväkivaltaan liittyvät häpeän ja syyllisyyden tunteet usein estävät uhria ja väkivallan tekijää hankkimasta itselleen apua ja hakeutumasta viranomaisten puheille.

Fyysinen väkivalta sisältää uhrin fyysistä satuttamista esimerkiksi lyömällä, potkimalla tai ravistelemalla. Henkinen väkivalta voi ilmetä esimerkiksi alistamisena, halveksuntana tai kontrollointina. Myös uhrin sosiaalisen kanssakäymisen rajoittaminen ja sairaaloinen mustasukkaisuus luetaan henkiseen väkivaltaan kuuluvaksi. Seksuaalista väkivaltaa ovat muun muassa seksuaalisen kanssakäymisen eri muotoihin painostaminen tai seksiin pakottaminen, raiskaus tai sen yritys, seksuaalinen halventaminen ja uhrin seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rajoittaminen. Taloudellinen väkivalta ilmenee tyypillisesti esimerkiksi estämällä uhrin mahdollisuuden osallistua taloudelliseen päätöksentekoon, uhrin itsenäisen rahankäytön estämisenä tai pakottamalla uhrin luovuttamaan omia rahojaan toiselle. Kaltoinkohtelua ja laiminlyöntiä on muiden ihmisten huolenpidosta riippuvaisen henkilön jättäminen vaille hoitoa, apua tai huolenpitoa. Kulttuurinen ja uskonnollinen väkivalta voi ilmetä esimerkiksi uskonnolliseen vakaumukseen pakottamisena tai uskontoon liittyvillä asioilla uhkailuna.

Kuritusväkivallasta on kyse, kun väkivallalla yritetään säädellä lapsen käyttäytymistä tai rangaista lasta. Tarkoituksena on tuottaa lapselle epämukava olo aiheuttamatta kuitenkaan fyysisiä vammoja. Tyypillisesti käytettyjä kuritusväkivallan muotoja ovat esimerkiksi tukistaminen, luunapin antaminen ja läimäytykset. Lapsen kovakouraisen käsittelyn taustalla voi olla vanhemman väsymyksen seurauksena tapahtuva itsehillinnän menetys, mielenterveys- tai päihdeongelmia tai vanhemman ajatus kuritusväkivallasta oikeutettuna kasvatukseen.

Vainoaminen on väkivallan muoto, joka käsittää toistuvia uhkaavia ja/tai väkivaltaisia tekoja vainoajan taholta uhria kohtaan. Suomessa vainoaminen on kriminalisoitu vuonna 2014. Lain mukaan vainoamiseen syyllistyy henkilö, joka ”toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muulla näihin rinnastettavalla tavalla vainoaa toista niin, että se on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta” (L 13.12.2013/879). Vainoaminen on virallisen syytteen alainen rikos, ja siitä voidaan tuomita sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Parisuhdevaino on yleisin ja pitkäkestoisin vainoamisen muoto.

### **3 FORSSAN SEUDUN TOIMIJOIDEN TYÖ LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALTATYÖSSÄ**

Toimijoiden työ on jaoteltu seuloviin ja puheeksiottaviin tahoihin, puuttuviin tahoihin sekä hoitaviin tahoihin. Lähisuhdeväkivalta voi tulla esille neuvolassa, varhaiskasvatuksessa, koulussa tai aikuisia kohtaavissa palveluissa. Myös hoitavat tahot saattavat alkuselvittelyn tai joskus hoidon jo edettyä pidemmälle törmätä tilanteeseen, jossa osana ongelmavyhtiä paljastuu lähisuhdeväkivalta perheessä. Työryhmä selkeytti lapsiperheiden osalta yhteistä ohjeistusta siitä, miten näissä tilanteissa tulee toimia.

#### **Toimintaohje, kun ilmenee, että lapsiperheessä on lähisuhdeväkivaltaa**

Ensisijaisesti pyritään turvaamaan uhrin turvallisuus. Häntä tuetaan avun hakemiseen ja kerrotaan eri vaihtoehdoista (Ankkuri-tiimin tuki, tarvittava tuki sosiaali- ja terveyspalveluissa, turvakotipalvelut jne.). Myös tekijää ohjataan tuen piiriin. Tarvittavan avun ja tuen järjestämiseksi työntekijä voi olla yhteydessä lapsiperheiden palveluohjaukseen, konsultoida asiantuntijoita (Ankkuri-sosiaalityöntekijä, perheneuvola, perheasian neuvottelukeskus jne.) tai kutsua koolle Lapset puheeksi -neuvonpidon. Mikäli lapsi kertoo käynnillä perhe/lähisuhdeväkivallasta, kertomus kirjataan sanatarkasti. Kirjataan myös se, mitä on kysytty. Asia otetaan puheeksi vanhempien kanssa ja heitä ohjataan tarvittavan tuen piiriin. Mikäli huoli lapsesta jatkuu, tehdään lapsesta kirjallinen lastensuojeluilmoitus lastensuojelun sosiaalityöntekijälle.

#### **Toimintaohje epäiltäessä lapsen kaltoinkohtelua**

Jos lapsen kertomus, fyysiset ja/tai psyykkiset oireet herättävät epäilyn lapseen kohdistuvasta kaltoinkohtelusta tai lapsen vanhempi tai muu läheinen aikuinen ottaa huolen puheeksi, asia kirjataan. Omat havainnot kirjataan tarkasti: mitä lapsi tai vanhempi kertoo ja mitä kysymyksiä heille esitetään. Epäilystä keskustellaan vanhempien kanssa, joko yhdessä tai erikseen, osapuolten turvallisuus huomioiden. Vanhemmille kerrotaan työntekijän velvollisuudesta tehdä lastensuojeluilmoitus. Lastensuojeluilmoitus tehdään viipymättä sosiaalityöntekijälle tai kiireellisissä tapauksissa hälytyskeskuksen (p. 112) kautta sosiaalipäivystykseen. Ilmoituksen tekee asiaa hoitanut työntekijä. Pahoinpitelyepäilystä ollaan yhteydessä lapsiin kohdistuneiden rikosten tutkintatiimiin ja tilanteen niin vaatiessa tehdään poliisille tutkintapyyntö.

Lastensuojeluviranomaisten tehtävänä on selvittää välittömän puuttumisen tarve ja arvioida lapsen turvallisuus kotona.

### 3.1 SEULOVA JA PUHEEKSIOTTAVA TAHO

#### 3.1.1 Terveyden edistäminen / Neuvolatyö, kouluterveydenhuolto

Neuvolan tehtävänä on tukea vanhemmuutta, mikä onnistuessaan vähentää vanhempien kuormitusta ja ehkäisee mm. kuritusväkivallan ilmenemistä. Neuvolassa on käytössä lähisuhdeväkivaltakysely seulontamielessä kaikille raskaana oleville sekä lasten vanhemmille ensimmäisen neuvolavuoden aikana. Keskustelun yhteydessä herätetään vanhempia ajattelemaan perheen tilannetta myös lapsen silmin. Tarkastusten aikana keskustellaan perheen riitelytavoista ja myös lapsuudenkotien antamista malleista. Perheen tilanteesta keskustellaan myös Varhaisen vuorovaikutuksen kotikäynnillä raskausaikana ja synnytyksen jälkeen.

Lapsiin kohdistuvasta väkivallasta keskustellaan vanhempien kanssa neuvolakäynneillä. Neuvolassa pyritään huomioimaan vanhempien väsymys tai lapsen itkuisuus, jotka selkeästi altistavat lapsen käsittelyssä koviin otteille ja kontrollin menettämislle. Kasvatusasioissa vanhempia tuetaan niin, että rajat ja rakkaus ovat oikeassa suhteessa. Neuvolassa on käytössä Lapset puheeksi -keskustelu ja tarvittaessa pidetään neuvonpito, johon kutsutaan perheen tukemisen kannalta oleelliset tahot. Neuvolakäynnillä voidaan tarjota matalan kynnyksen apua perheelle perhetukiterveydenhoitajalta ja/tai neuvolan lapsiperheiden kotipalvelusta.

Lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon laajoissa tarkastuksissa selvitetään ja arvioidaan lapsen ja koko perheen terveyttä ja hyvinvointia. Laajat tarkastukset toteutetaan lapsen, huoltajien, terveydenhoitajan ja lääkärin sekä tarvittaessa muiden toimijoiden yhteistyönä.

Laajat tarkastukset mahdollistavat lähisuhdeväkivallasta puhumisen. Käytössä olevat THL:n kyselykaavakkeet ohjaavat myös keskusteluun. Opiskeluterveydenhuollossa toisella asteella kaikkien opiskelijoiden kanssa otetaan puheeksi väkivalta. Myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveyskyselyssä kartoitetaan koettua väkivaltaa.

#### **Kehittämistoimenpiteet:**

- Koulutusta terveydenhoitajille lähisuhdeväkivallasta.
- Toimintamalli terveydenhoitajille lähisuhdeväkivaltatilanteisiin

#### 3.1.2 Varhaiskasvatus ja koulutuspalvelut

Varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut ovat keskeisiä kokonaisuuksia lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmässä. Varhaiskasvatuspalvelut muodostuvat kunnan tai yksityisen järjestämästä varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta sekä muusta toiminnasta kuten avoimesta varhaiskasvatuksesta. Koulutuspalveluihin sisältyy perusopetus ja toisen asteen opetus.

Lähisuhde- ja perheväkivaltaa pyritään ennaltaehkäisemään tukemalla vanhemmuutta kasvatusyhteistyöllä (kodin ja koulun/varhaiskasvatuksen yhteiset keskustelut ja suunnitelmat). Lisäksi aikuisten ja lasten välinen avoin vuorovaikutus, kannustava, turvallinen ja lapsen osallisuuden mahdollistava ilmapiiri rohkaisee lasta kertomaan omia asioitaan ja helpottaa

vaikeiden asioiden havainnoimista ja puheeksi ottamista. Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän suunnitelmallinen ennaltaehkäisy ja puuttuminen sekä lasten turvataitokasvatus ovat myös ennaltaehkäiseviä toimia.

Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on käytössä Toimiva lapsi & perhe -menetelmiä (TLP), joista keskeisin on Lapset puheeksi -keskustelu (LP). Lapset puheeksi -keskustelun päämääränä on tukea lasten kehitystä erityisesti silloin, kun lapsen elämäntilanteeseen liittyy vaikeuksia. Tavoitteena on tunnistaa lapsen hyvinvoinnin kannalta keskeiset tekijät ja pohtia sitä, kuinka niitä voidaan tarvittaessa tukea.

Esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen oppilaitoksilla on tukenaan oppilas- ja opiskeluhuollon henkilöstö. Oppilashuollon avulla pyritään tunnistamaan ja ehkäisemään oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia sekä muita oppilaan elämäntilanteeseen liittyviä haasteita, joihin väkivaltaisessa ympäristössä kasvaminen kuuluu, ja puuttumaan näihin haasteisiin. Koulukuraattorien ja -psykologien työ pitää sisällään niin yhteisöllistä- kuin yksilökohtaista opiskeluhoitoa. Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat. Näin ollen lähisuuhdeväkivallan ehkäisy kuuluu yhteisöllisen opiskeluhoollon piiriin.

Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa keskiössä on yksittäisen oppilaan tilanne. Koulukuraattorit ja -psykologit osallistuvat yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon monialaisissa asiantuntijaryhmissä ja tapaamalla yksittäistä oppilasta ja tarvittaessa tämän huoltajia. Työntekijän tavatessa oppilasta hänen tilannettaan kartoitetaan kokonaisvaltaisesti. Jos viitteitä lähisuuhdeväkivallasta tulee esiin (esim. opettajan tai oppilaan oman kertoman kautta), asia otetaan puheeksi. Kun lapsi/nuori kertoo perheessä olevasta väkivallasta, otetaan tilanne ja lapsen /nuoren ikä huomioiden yhteys kotiin. Tarvittavan avun ja tuen järjestämiseksi työntekijä voi olla yhteydessä lapsiperheiden palveluohjaukseen, konsultoida asiantuntijoita (Ankkuri-sosiaalityöntekijä, perheneuvola jne.) tai kutsua koolle monialaisen asiantuntijaryhmän, joka voidaan pitää Lapset Puheeksi neuvonpitona. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus ja mikäli väkivalta on kohdistunut oppilaaseen, ollaan yhteydessä lapsiin kohdistuneiden rikosten tutkintatiimiin ja tilanteen niin vaatiessa tehdään poliisille tutkintapyyntö. Akuuteissa tilanteissa, joissa lapsen/nuoren turvallisuus on vaarantunut, tehdään kiireellinen lastensuojeluilmoitus sosiaalipäivystykseen (p. 112).

#### **Kehittämistoimenpiteet:**

- Lapset puheeksi -menetelmäkoulutuksen jatkaminen sivistystoimessa
- Lähisuuhdeväkivallan käsitteistö tutuksi -koulutus varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten henkilöstölle sisältäen myös seurusteluväkivaltailmiön esittelyä
- Materiaalia ja ohjeistusta lähisuuhdeväkivallan ehkäisystä ja siihen puuttumisesta Oppilashuollon ja oppimisen tuen käsikirjaan v. 2019-2020.

#### **3.1.3 Aikuissosiaalityö**

Aikuissosiaalityön tehtävänä on tarjota sosiaalityön palveluita nuorille ja aikuisille. Tavoitteena on vahvistaa ja tukea yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen hyvinvointia ja itsenäistä selviytymistä. Samalla on mahdollisuus huomioida esille tuleva lähisuuhde- ja perheväkivalta asiakkaan elämässä.

Huoli lähisuhdeväkivallasta voi syntyä esimerkiksi henkilöstä tehdyn huoli-ilmoituksen, henkilön kanssa käydyn keskustelun, Lapset puheeksi -keskustelun tai sosiaalipalveluiden palvelutarpeen arvion kautta. Akuutissa kriisitilanteessa asiakas ohjataan Hämeenlinnan turvakotiin, jolloin virka-apua antaa poliisi. Asiakkaalle tarjotaan tarvittaessa moniammatillista kriisiapua.

Aikuissosiaalityö pyrkii tunnistamaan asiakkaan tilanteen ja auttamaan asiakasta pääsemään pois väkivaltaisesta suhteesta myös muilla keinoin, mikäli asiakas haluaa apua vastaanottaa. Aikuissosiaalityö voi auttaa esimerkiksi käytännönläheisissä toimeentulokysymyksissä, välitystilipalvelun keinoin, ohjaamalla asiakasta edunvalvontapalveluun tai auttamalla asunnon hankinnassa. Asiakkaan kuunteleminen vaikeassa elämäntilanteessa on myös tärkeä tuen muoto. Asiakastyöskentelyssä korostuu monialaisuus ja verkostotyöskentely esimerkiksi perheneuvolan, lastensuojelun, poliisin, terveydenhuollon ammattilaisten sekä muiden viranomaisten kanssa. Haasteena sosiaalihuollossa on lähisuhdeväkivallan tunnistaminen, koska väkivallan muodot ovat niin moninaiset. Asiakas ei välttämättä myöskään itse tunnista olevansa väkivaltaisessa suhteessa eikä välttämättä osaa hakea apua. Usein asiakas ei myöskään uskalla hakea apua itse.

### 3.1.4. Vanhustyö

Ikäihmisten kokema kaltoinkohtelu ja väkivalta jää usein piiloon, koska monet ikääntyneet eivät pysty puhumaan kokemastaan. Väkivalta voi olla fyysistä, psyykkistä, seksuaalista ja/tai taloudellista hyväksikäyttöä, hoidon ja avun laiminlyömistä, oikeuksien rajoittamista, loukkaamista ja ihmisarvoa alentavaa kohtelua. Riskitekijöitä väkivallan uhriksi joutumiselle ovat sairaudet, alkoholin ja päihteiden väärinkäyttö, uupuminen, osaamattomuus sekä taloudelliseen tai asumiseen liittyvä riippuvuus.

Sosiaalihuoltolain § 48 ja vanhuspalvelulain § 25 mukaan jokaisella ammattihenkilöllä on velvollisuus tehdä huoli-ilmoitus, jos herää epäily lähisuhde- ja/tai perheväkivallasta. FSHKY:n nettisivuilla ikäihmisten palveluiden alta löytyy sähköisesti tehtävä huoli-ilmoitus, jonka voi tehdä myös nimettömänä.

Työntekijöiden pitää tunnistaa ja toimia epäillessään väkivaltaa. Kaltoinkohtelua tai väkivaltaa epäiltäessä voivat läheiset ottaa asian puheeksi esim. kääntymällä palveluohjauksen, kotihoidon tai asumispalveluiden työntekijöiden puoleen.

#### Kehittämistoimenpiteet

- Henkilöstön koulutusta lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen.
- Infomateriaalia läheisille ilmiöön ja tukimahdollisuuksiin liittyen

### 3.1.5. Vammaistyö

Vammaisella henkilöllä on oikeus elää normaalia elämää. Vammaispalveluilla edistetään ja tuetaan eri tavoin vammaisten henkilöiden omatoimisuutta ja selviytymistä jokapäiväisessä elämässä sekä sopeutumista yhteiskuntaan.

Viimeisten vuosikymmenten aikana vammaisten asema yhteiskunnassa on parantunut palvelujen kehittymisen myötä. Tästä huolimatta vammaiset ihmiset kohtaavat jokapäiväisessä elämässä syrjintää, eriarvoisuutta ja monimuotoista väkivaltaa, joiden syynä ovat muun muassa vammaisiin ihmisiin ja vammaisuuteen liittyvät kielteiset asenteet ja ennakkoluulot.



Monissa tutkimuksissa on todettu, että väkivallan kokemuksia on useammin vammaisilla henkilöillä kuin vammattomilla. THL:n julkaiseman tiedon mukaan väkivaltaa arvioidaan kohdistuvan vammaisiin naisiin 2-10 kertaa enemmän kuin vammattomiin naisiin. Kansainvälisen selvityksen mukaan vammaisen lapsi voi joutua väkivallan tai seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi jopa neljä kertaa todennäköisemmin kuin terve ikätoverinsa. Vammaisiin kohdistuvaa lähisuhde- ja perheväkivaltaa on kuitenkin tutkittu hyvin niukalti.

Vammaiset kohtaavat samanlaista väkivaltaa kuin vammattomat ihmiset, mutta vammaisiin kohdistuu myös omanlaisiaan väkivallan muotoja. Ne liittyvät vammaisen henkilön riippuvuuteen toisen ihmisen avusta arkipäivän selviytymisessä. Tällaisia väkivallan muotoja ovat esimerkiksi

- välttämättömän huolen ja hoivan laiminlyönti
- taloudellinen hyväksikäyttö
- lääkityksen manipulointi.

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymässä ei ole olemassa tilastotietoa vammaisiin kohdistuneesta väkivallasta tai edes väkivallan epäilyistä. Vammaispalvelujen henkilöstön toimesta on toisinaan epäilty fyysistä väkivaltaa, jos asiakkaalla on ollut epämääräisiä mustelmia tai seksuaalista hyväksikäyttöä asiakkaan käyttäytymisen perusteella. Ilman selkeää näyttöä tai asiakkaan kertomaa asiaa ei ole voitu todeta.

Viimeisinä vuosina väkivaltaan, erityisesti kotona asuvien asiakkaiden huolen ja hoivan laiminlyöntiin tai taloudelliseen hyväksikäyttöön, on kiinnitetty vammaispalvelujen henkilöstön toimesta entistä enemmän huomiota. Vaikeitakin asioita pyritään ottamaan puheeksi, mutta mahdollisuus puuttua tilanteisiin on usein monimutkaista ja hidasta. Ihmisen ja kodin suoja on vahva. Henkilökunnalle on haastavaa tuoda esiin asiakkaan tilanteessa ilmenneitä huolestuttavia asioita, kun läheinen ei ole huolissaan asiakkaasta tai läheisen näkemys on täysin toinen kuin henkilökunnalla. Arkityössä on tullut esille, ettei esimerkiksi lapsuuden kodissaan asuvaa asiakasta ole viety sovittuihin kontrolleihin lääkäreille. Tai asiakas on asunut asumiskelvottomassa asunnossa ilman riittävää ravitsemusta, lämpöä ja vettä. Viimeisenä keinona puuttua asiaan on hakea asiakkaalle laajennettua edunvalvontaa. Viranomaisilla on oltava kuitenkin runsaasti näyttöä ja tietoa, joiden perusteella asiakkaalle voidaan hakea edunvalvontaa käräjäoikeuden päätöksellä. Tämä on hyvin usein vuosien prosessi.

Vammaispalvelujen henkilökunta tarvitsee väkivallan havainnointiin, puuttumiseen ja puheeksi ottamiseen lisäkoulutusta. Lisäksi toivotaan yhteistä keskustelua sekä palvelujen kehittämistä niin, että vammaisella, erityisesti kehitysvammaisella, asiakkaalla on samat mahdollisuudet saada terveydenhuollon palveluja kuin muillakin asiakkailla. Kehitysvammadiagnoosi tuntuu heikentävän asiakkaan mahdollisuuden päästä esimerkiksi tiettyihin erikoissairaanhoidon palveluihin.

### **Kehittämistoimenpiteet**

- Koulutusta väkivallan puheeksiottamiseen mm. taloudellisen hyväksikäytön ja hoidon laiminlyönnin osalta, erityisesti kun toisena osapuolena on omainen/läheinen.

### **3.1.6. Maahanmuuttotyö**

Forssan seudun maahanmuuttajaväestö on edellisen toimintasuunnitelman laatimisen jälkeen kasvanut ja monimuotoistunut. Erityisesti seudulle asettuneiden pakolaistaustaisten maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt nopeasti vuodesta 2015 lähtien. Samalla tarve maahanmuuttajien kokeman lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen on kasvanut.

Vaikka lähisuhdeväkivalta on kulttuurirajat ylittävä ilmiö, liittyy maahanmuuttajien kokemaan väkivaltaan usein erityispiirteitä, jotka on tärkeää asiakastyössä huomioida. Keskeisiä näistä ovat uhrien heikko kielitaito ja yhteiskunnan tuntemus, tietämättömyys omista laillisista oikeuksista ja haavoittuva asema uudessa kotimaassa. Maahanmuuttajaperheissä esiintyvän lähisuhdeväkivallan taustalla saattaa olla myös kulttuurisia traditioita. Väkivaltaan on kuitenkin aina suhtauduttava rikoksena eikä kulttuuriin kuuluvana piirteenä.

Maahanmuutto erilaisesta kulttuurisesta ympäristöstä usein horjuttaa ja muuttaa perheiden sisäisiä sukupuoli- ja sukupolvirooleja. Aiemmassa kotimaassa omaksutut perhekäsitykset voivat vaikuttaa sekä lähisuhdeväkivallan uhrin että tekijän tulkintoihin omasta tilanteestaan, ja uhri saattaa apua hakemalla kyseenalaistaa monia kulttuurisia normejaan. Toisaalta uhrin kynnystä avun hakemiseen voi lisätä myös huoli oman kulttuurin tai uskonnon maineen tahraamisesta työntekijöiden silmissä. Työntekijöiden onkin tärkeää suhtautua lähisuhdeväkivaltaa kokeneisiin maahanmuuttajiin sensitiivisesti oman kulttuurinsa edustajina, ei sen uhreina.

Etenkin maahanmuuttajataustaisten tyttöjen ja naisten kokema väkivalta saattaa ilmetä haitallisten kulttuuristen perinteiden ylläpitämisenä. Tällaisia perinteitä ovat muun muassa pakkoavioliitot, tyttöjen ympärileikkaus ja kunniaan liittyvä väkivalta. Kunniaväkivallalla tarkoitetaan perheen kunnian palauttamiseen liittyvää väkivaltaa tilanteissa, joissa perheenjäsenen käyttäytymisen koetaan aiheuttavan perheelle häpeää oman yhteisön silmissä. Tyypillisesti kunniaan ja häpeään liittyvät käsitykset ovat sukupuolittuneita. Etenkin tyttöjen ja naisten kunnian katsotaan olevan sidoksissa seksuaaliseen nuhteettomuuteen, ja kunnian varjeleminen voi ilmetä ankarina, arkielämään vaikuttavina rajoituksina ja velvollisuuksina. Kunniaväkivallan ja muun väkivallan erottavana piirteenä on se, että kunniaan liittyvä väkivalta katsotaan uhrin kulttuurisen yhteisön piirissä oikeutetuksi.

Monikulttuurisissa perheissä puolisoiden erilaiset kulttuuritaustat ja kantasuomalaisen puolison mahdollinen tiedollinen, oikeudellinen ja taloudellinen valta-asema saattavat nostaa esiin monenlaisia ristiriitoja. Erityisesti huomioitavaa on se, että toisen puolison oleskeluoikeus Suomessa on usein sidoksissa avioliittoon, ja sen purkautuminen voi siten johtaa oleskeluluvan menettämiseen. Tällöin erolla uhkailu voi toimia maahanmuuttajapuolison kontrolloimisen välineenä, ja nostaa uhrin kynnystä hakea itselleen apua. Toisaalta myös maahanmuuttajaperheissä saatetaan pelätä lähisuhdeväkivallan ilmitulon vaikeuttavan perheen oleskeluluvan tai kansalaisuuden saamista.

Maahanmuuttajien luonnolliset tukiverkostot ovat etenkin maahantulon alkuvaiheessa usein hyvin rajalliset, ja viranomaistahojen rooli oikean tiedon ja tuen antamisessa siten erityisen merkittävä. Tämän roolin mahdollistamiseksi on kyettävä tavoittamaan neuvontaa tarvitsevat maahanmuuttajat. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että etenkin maahanmuuttajanaiset tulisivat kohdatuiksi vastaanotoilla henkilökohtaisesti ja että heidän edellytettäisiin itse asioivan viranomaisten kanssa itseään koskevissa asioissa. Mahdollisuuksien mukaan on vältettävä puolison käyttämistä tulkkina asiakasvastaanotoilla.

FSHKY:n kotouttamistyön tiimi vastaa seudulle asettuneiden pakolaistaustaisten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien maahanmuuttajien alkuvaiheen laaja-alaisesta ohjaus- ja neuvontatyöstä. Työskentelyn tavoitteena on edesauttaa maahanmuuttajien tiedollisten ja taidollisten valmiuksien kehittymistä ja tukea itsenäistä selviytymistä uudessa kieli- ja kulttuuriympäristössä. Erityistä huomiota kiinnitetään maahanmuuttajanaisten itsenäisten toimintavalmiuksien tukemiseen ja lasten elämäntilanteiden kartoitukseen muun muassa Lapset puheeksi -menetelmää hyödyntäen.

Lähisuhdeväkivaltaa epäiltäessä asiasta tehdään tarvittavat ilmoitukset lastensuojelulle ja poliisille, tai tuetaan asiakasta kääntymään poliisin puoleen. Tiivistä yhteistyötä tehdään myös terveydenhuollon, päiväkotien ja koulujen kanssa. Kotouttamistyön tiimi ei kuitenkaan tavoita kaikkia seudun maahanmuuttajia, ja etenkin avioliiton kautta Suomeen saapuneet henkilöt jäävät usein kotouttamistyön asiakaspiirin ulkopuolelle.

### **Kehittämistoimenpiteet**

- Henkilöstön koulutukset liittyen maahanmuuttajiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen
- Maahanmuuttajien tiedon lisääminen Suomen lainsäädäntöön ja väkivallan uhrin oikeuksiin liittyen
  - Yhteiskuntaorientaatiokurssi kaikille seudun kotoutujille (maassa alle 3 v)
- Maahanmuuttajavanhempien tiedon ja taitojen lisääminen lasten kasvatukseen liittyen
  - Omakieliset tai tulkatut ryhmät maahanmuuttajavanhemmille
  - Lapset puheeksi -menetelmän vakiinnuttaminen

## **3.2 VÄKIVALTATILANTEeseen PUUTTAVA TAHO**

### **3.2.1 Poliisin toiminta perheväkivaltatilanteessa /Ankkurityö**

Poliisi saa hälytyksen lähisuhdeväkivaltatilanteesta hätäkeskuksen kautta. Ellei tilannetta selvitetä tapahtumapaikalla ja saada sopua tilanteeseen, väkivaltainen tekijä poistetaan paikalta. Tilanteen mukaan tekijä voidaan siirtää muualle tai hänet voidaan ottaa kiinni rikos- tai poliisilain perusteella. Akuutin tilanteisiin puuttumisen lisäksi poliisi selvittelee lähisuhdeväkivaltaa ja sen seurauksia rikostutkinnan yhteydessä.

Poliisi tekee lastensuojeluilmoituksen lastensuojeluviranomaisille, jos perheessä alaikäisiä lapsia ja lasten on todettu kärsivän tilanteesta (lastensuojelulaki 40§). Forssan poliisin Ankkuritiimi (poliisi, sosiaalityöntekijä ja psykiatrinen sairaanhoitaja) saa tiedon tapahtuneesta lähisuhdeväkivaltatapauksesta lastensuojeluilmoituksesta, tehtävailmoituksesta tai rikosilmoituksesta, jonka on tehnyt paikalla käynyt poliisipartio tai asiakas itse.

Poliisiaseman sosiaalityöntekijän ollessa paikalla hälytyksen tullessa, voi tämä lähteä poliisipartion mukaan. Virka-ajan ulkopuolella poliisi ottaa tarpeen vaatiessa yhteyttä Kanta-Hämeen sosiaalipäivystykseen. Kotihälytysten yhteydessä sosiaalityöntekijä voi välittömästi puuttua lähisuhdeväkivaltatilanteeseen ja tarjota ensiapua perheelle. Muutoin yhteydenotto perheeseen tapahtuu Ankkurin sosiaalityöntekijän ja sairaanhoitajan saatua tiedon tapahtuneesta.

Ankkuritiimin psykiatrinen sairaanhoitaja tai sosiaalityöntekijä ottaa lähisuhdeväkivaltatapauksesta tiedon saatuaan yhteyttä perheeseen ja sovitaan tapaamisesta. Perheisiin, joissa alaikäisiä lapsia, sosiaalityöntekijä ja sairaanhoitaja tekevät kotikäyntejä tai sopivat tapaamisen poliisiasemalla. Perheille, joissa ei lapsia, sairaanhoitaja tarjoaa keskustelumahdollisuutta sekä väkivallan tekijälle että kokijalle. Sairaanhoitaja ja sosiaalityöntekijä voivat tavata asiakkaita yhdessä ja/tai erikseen 1-5 kertaa, joiden aikana arvioidaan lastensuojelun tai muun pidempiaikaisen avun tarvetta. Lähisuhdeväkivaltatilanteissa Ankkurisosiaalityöntekijän ensisijainen tehtävä on kiinnittää huomio perheen lapsiin, huolehtia lasten turvallisuudesta ja kartoittaa lastensuojelun tarve. Ankkurin sairaanhoitaja tarjoaa perheen vanhemmille tukea tilanteessa ja avun ottaminen vastaan perustuu vapaaehtoisuuteen.

Pidempiaikaisen tuen tarpeen ollessa kyseessä, perhe ohjataan saamaan apua tilanteeseen perheneuvolasta, perheasian neuvottelukeskuksesta, psykiatrian poliklinikalta tai A-klinikalta.

### 3.2.2 Sovittelutoimiston työ

Rikos- ja riita-asioiden sovittelu on lakiin (1015/2005) perustuvaa, vapaaehtoista, luottamuksellista ja maksutonta palvelua, jossa osapuolet voivat kohdata toisensa turvallisesti, tasavertaisesti ja vaikuttaa itse oman asiansa ratkaisuun. Sovittelussa voidaan käsitellä rikosasioita ja pienehköjä riita-asioita. Aloitteen sovittelusta voi tehdä mm. poliisi, syyttäjä, muu viranomainen, kiistan osapuolet, edunvalvoja ja alaikäisen osapuolen huoltajat. Lähisuhdeväkivaltatapauksissa aloitteen sovitteluun voi tehdä ainoastaan poliisi tai syyttäjä.

Lähisuhdeväkivallan sovittelu tarjoaa oikeusprosessia täydentävän vaihtoehdon lähisuhdeväkivallan osapuolille. Sovittelu perustuu fasilitatiiviseen eli sovintoa edistävään, dialogiseen, tulevaisuuteen suuntautuvaan ja muutokseen motivoivaan työskentelytapaan. Sovittelupalvelut ovat osa väkivaltatyön auttamisverkostoa ja ne toimivat yhteistyössä muun auttamisverkoston kanssa. Lähisuhdeväkivallan soveltuvuutta sovitteluun arvioidaan tapauskohtaisesti. Sovittelun edellytyksenä on, että kaikki osapuolet suostuvat sovitteluun vapaaehtoisesti. Osapuolilla on oikeus peruuttaa suostumuksensa sovitteluun missä vaiheessa prosessia tahansa. Lähtökohtana ovat osapuolten tarpeet ja osapuolten omatoimisuuden tukeminen lähisuhdeväkivaltaongelman ratkaisussa. Sovittelussa työskennellään osapuolten tahtotilan mukaisesti niiden asioiden korjaamiseksi, joita osapuolet itse pitävät tärkeinä. Sovittelussa prosessi korostuu: sopimukseen ei ole pakko päästä eikä sopimuksen tekemiseen saa painostaa. Asian etenemisestä oikeusprosessissa päättävät poliisi ja syyttäjä.

Sovittelijoina toimivat tehtävään koulutetut, puolueettomat ja vaitiolovelvolliset sovittelijat ammattihenkilöstön ohjauksessa ja valvonnassa. Lähisuhdeväkivallan sovittelijoilla on erityiskoulutus. Sovittelijoiden tulee olla tehtävässään kokeneita toimijoita ja kykeneviä arvioimaan sovittelun edellytyksiä sovittelun edetessä ja tarvittaessa esimerkiksi keskeyttää sovittelu.

Sovittelutoiminnasta alueella vastaa Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän aikuissosiaalityön alaisuudessa toimiva Kanta-Hämeen sovittelutoimisto. Toiminta-alueeseen kuuluu Forssan lisäksi Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Tammela ja Ypäjä. Toimistossa työskentelee sovittelutoiminnan vastuuhenkilönä vastaava sovittelunohjaaja ja sovittelunohjaaja sekä kolmisenkymmentä vapaaehtoissovittelijaa, joista noin puolet on suorittanut lähisuhdeväkivallan sovittelijan koulutuksen.

### 3.2.3 Päivystys ja lääkärinvastaanotto

Ensiapupoliklinikalla ja lääkärin vastaanotoilla käytetään PAKE- eli pahoinpitely- ja kehokarttalomaketta tehtäessä selvitystä väkivaltatilanteen kokeneen potilaan vammojen kirjaamisessa. Tämä parantaa pahoinpitelyn uhrin oikeusturvaa ja viranomaisten yhteistyötä.

Yhteistyön työvälineenä on ns. PAKE- eli pahoinpitely- ja kehokarttalomake, jotta potilaan vammat ja muut pahoinpitelytiedot saadaan tarkemmin kirjattua. Tarkka kirjaaminen tukee lääkärinlausuntojen kirjoittamista sekä poliisin ja syyttäjän toimintaa.

PAKE-lomakkeessa käytetään mahdollisimman paljon yleiskieltä lääketieteellisten termien sijaan, jotta sitä voivat ymmärtää muutkin kuin terveydenhuollon ammattilaiset. Lomake ja valokuvat liitetään potilaan asiakirjoihin. Kun potilas tekee rikosilmoituksen ja antaa kirjallisen luvan, poliisi pyytää PAKE-lomakkeen yms. tiedot sairaalan arkistosta potilaan sairauskertomuksesta. Sama pätee valokuviin. Potilaan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että tapahtumat ja vammat on huolellisesti tutkittu, merkitty, valokuvattu ja kirjattu ja asiakirjat säilytetty mahdollista myöhempää tarvetta varten.

PAKE-lomake on itsessään jo interventioväline, joka tukee terveydenhuollon ammattilaista käymään potilaan kanssa läpi tärkeät ensivaiheen asiat. Tämä saattaa auttaa väkivallan kohteeksi joutunutta alkuun kriisityöskentelyssä. Siksi lomakkeen käytön ohella on tärkeää kohdata pahoinpitelyn uhri myös henkisesti. Erityisesti potilaat, jotka ovat kokeneet useampia pahoinpitelyjä, saattavat olla henkisesti traumatisoituneita tapahtumista. Tyypillisesti parisuhde- ja perheväkivallassa pahoinpitelyt toistuvat. Näissä tapauksissa saattaa kestää pitkäänkin ennen kuin potilas kykenee tekemään rikosilmoitusta Traumatisoituminen voi vaikuttaa heikentävästi potilaan kykyyn toimia oman etunsa ja oikeusturvansa varmistamiseksi. Siksi terveyden- ja sosiaalihuollon viranomaisten tulisi toimia aktiivisesti väkivallan uhrin oikeuksien turvaamiseksi. Tämä on myös ammatillista vastuun ottamista.

Lasten kaltoinkohtelussa ja pahoinpitelyssä tai epäilyn kyseen ollessa tehdään lastensuojeluilmoitus ja siitä kerrotaan myös potilaalle ja vanhemmille mikäli heitä tavoitetaan. Kun tilanne vaatii lastensuojeluilmoituksen, jokainen taho tekee omansa kuten päivystys, ambulanssi, poliisi.

#### **Kehittämistoimenpiteet:**

- Henkilöstölle koulutusta Pake-lomakkeiden käytöstä, lastensuojeluilmoituksen teosta ja raikaustapauksiin liittyen
- Koulutusta maahanmuuttajien kohtaamisesta päivystyksessä (kielimuuri, kulttuuri).
- Asiantuntija-apua (kriisipäivystystä, akuuttiryhmää tms.) virka-ajan ulkopuolella ilta-, yö- ja loma-aikoina.

#### **3.2.4 Lastensuojelu**

Perheväkivaltatilanne voi tulla lastensuojeluasiana vireille viranomaisten, sukulaisten tai jonkun muun tahon, lapsen tai vanhempien oman yhteydenoton kautta tai sosiaalityöntekijän aloitteesta. Lapsiperheiden palveluohjaus (ma-pe klo 9.30-12.00 puh. 040 648 5604) ohjaa ja neuvoo ensisijaisesti ongelmatilanteessa. Palveluohjaaja tekee ensiarvion perheen tilanteesta. Palveluohjaus on tarkoitettu kaikille seutukunnan perheille, joissa on ainakin yksi alaikäinen. Kiireellisissä väkivaltatilanteissa on aina otettava yhteyttä yleiseen hätänumeroon 112. Hätäkeskuspäivystäjä arvioi päivystyksellisen sosiaalityön tarpeen.

Sosiaalityöntekijä voi määritellä tilanteen lastensuojeluasian vireille tuloksi, vaikka toinen osapuoli, esimerkiksi yhteistyökumppani tai sukulainen ei niin tekisikään. Lastensuojeluilmoituksen tai muun vireille tulon johdosta sosiaalityöntekijän on välittömästi tehtävä väkivallan riskiarviointi, arvioitava lapsen mahdollinen kiireellinen lastensuojelun tarve ja tehtävä tarvittaessa kiireellinen sijoitus. Kanta-Hämeen sosiaalipäivystys arvioi lastensuojeluasian kiireellisyyden, ja välittää tehtävän virka-ajalla Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän lastensuojelulle.

Kiireellisen lastensuojeluasian toimeenpanee virka-ajan ulkopuolella Kanta-Hämeen sosiaalipäivystys. Kiireelliset sijoitukset toteutuvat seutukunnalla Lastenkoti ja perhetyön keskus Kaarisillassa. Lähin turvakoti sijaitsee Hämeenlinnassa.

Virka-aikana sosiaalityöntekijän on ratkaistava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä ilmoituksen tai yhteydenoton vastaanottamisesta ryhdytäänkö lastensuojelutarpeen selvittämiseen, palvelutarpeen arviointiin vai onko ilmoitus selvästi luonteeltaan sellainen, ettei se johda toimenpiteisiin. Vireille tulo ei johda lastensuojelutarpeen selvitykseen tai palvelutarpeen arviointiin, jos selvitys on hiljattain tehty, perheen kanssa työskennellään parhaillaan tai lastensuojeluilmoituksessa on kysymys haitanteosta tai ilkeistä. Kynnys selvityksen tekemiseen tulee olla matala. Pääsääntönä on, että selvitystä ja arviointia ryhdytään tekemään.

Kun lapsi on saanut akuutissa tilanteessa tarvitsemansa lastensuojelun tuen ja tilanne on rauhoittunut, tarkoituksena on pyrkiä arvioimaan yhdessä, mikä on lapsen ja perheen tilanne, sekä pitempiaikaisen tuen tarve.

### **3.2.5. Turvakoti-palvelut Kanta-Hämeessä**

Turvakoti on ympärivuorokautinen, asiakkaalle maksuton kriisityön yksikkö, johon lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeva henkilö tai perhe voi mennä oma-aloitteisesti tai viranomaisen tai muun tahon ohjaamana, tarvittaessa myös nimettömänä.

Turvakotipalvelu on turvakodin tarjoamaa välitöntä kriisiapua, ympärivuorokautista turvattua asumista sekä akuuttiin tilanteeseen liittyvää psykososiaalista tukea, neuvontaa ja ohjausta lähisuhdeväkivaltaa kokeneelle tai sen uhan alla elävälle henkilölle. Turvakodin työvuorossa oleva henkilöstö arvioi yhdessä asiakkaan kanssa turvakotijakson tarpeen.

Lähin turvakoti sijaitsee Hämeenlinnassa, Hattelmalantie 25 P (4.krs). Turvakoti palvelee erityisesti Kanta-Hämeen aluetta, mutta myös koko Suomea. Turvakotipalvelu on valtionrahoitteinen eli maksuton sekä asiakkaalle että asiakkaan kotikunnalle.

### **3.2.6. Kanta-Hämeen sosiaalipäivystys**

Kanta-Hämeen maakunnallisen sosiaalipäivystyksen toiminta-alueeseen kuuluvat kaikki Kanta-Hämeen 11 kuntaa: Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Tammela ja Ypäjä. Hämeenlinnan kaupunki toimii Kanta-Hämeen sosiaalipäivystyksen isäntäkuntana ja järjestää palvelun yhteistyössä alueen kuntien kanssa. Kanta-Hämeen sosiaalipäivystys järjestää välttämättömät kiireelliset sosiaalipalvelut virka-ajan ulkopuolella päivystysalueen kuntien asukkaille tai kuntien alueilla oleskeleville henkilöille. Palvelu koskee kaikkia ikäryhmiä. Sosiaalipäivystys antaa kiireellistä ensiapua lastensuojelu- ja perhekriisitilanteissa sekä neuvoo ja ohjaa aikuisväestöä erilaisissa sosiaalisissa ongelmissa.

Kanta-Hämeen sosiaalipäivystyksen toiminta-ajat ovat maanantai – torstai klo 16 – 24 ja perjantai klo 16 – maanantai klo 8 sekä arkipyhät. Sosiaalipäivystykseen saa yhteyden hätäkeskuksen (112) kautta.

### 3.3 HOITAVAT TAHOT

Lähisuhdeväkivallan terapeuttisessa työssä pyritään systeemiseen hoitoon, jossa huomioidaan väkivallan vaikutus yksilöön, pariin, perheeseen ja verkostoon. Erytystä huomiota kiinnitetään uhrin turvallisuuteen. Usein lähisuhdeväkivallan hoito alkaa eriytyneillä yksilökäynneillä, jatkuen pari- ja perhekäynneillä. Erilaisten toimijoiden työ pyritään alusta saakka integroimaan toinen toisiinsa ja laaditaan hoitosuunnitelma – ja vastuut yhdessä. Säännöllisillä verkostotapaamisilla pyritään reagoimaan hoidossa esiintyviin esteisiin ja ongelmiin, niin että lähisuhdeväkivallan ongelma tulee hoidetuksi.

Lähisuhdeväkivallan lopettamiseen ja uhrien voimaannuttamiseen liittyvää terapeuttista hoitotyötä tekevät pääasiassa perheneuvolan, perheasiain neuvottelukeskuksen ja A-klinikan työntekijät. Lisäksi hoitoa ja tukea voi saada lasten-, nuoriso- ja aikuispsykiatrian poliklinikalta, mikäli uhrilla tai tekijällä on hoitosuhde edellä mainittuihin yksiköihin.

Forssan seudun asukkailla on mahdollisuus kääntyä Kanta-Hämeen perhetyön kriisityöntekijöiden puoleen, jotka ovat erikoistuneet lähisuhdeväkivaltatyöhön. Mikäli asiakkaille tuottaa hankaluuksia käydä tapaamisissa Hämeenlinnassa, voivat kriisityöntekijät hyödyntää FSHKY:n tiloja (Yhteisötalo Forssassa ja sosiaalityön tilat kunnantaloilla). Kriisityöntekijät voivat tulla myös työpariksi paikallisten palvelujen tueksi tilanteissa, jossa lähisuhdeväkivalta on keskeinen ongelma. Kriisityöntekijät saa kiinni numeroista 044 709 5975 ja 044 714 7416.

Hoidollisessa työssä pyritään tukemaan sekä väkivallan uhreja että tekijöitä. Uhrin kanssa laaditaan aina turvasuunnitelma. Väkivallan tekijä vastuutetaan käyttäytymisestään ja pyritään saamaan väkivaltainen käyttäytyminen loppumaan nopeasti asiaan puuttamalla ja tarjoamalla tukea käyttäytymismallin muuttamiseen.

Lähisuhdeväkivallasta kysytään aina työskentelyn alkaessa. Myös eri toimijat voivat ottaa yhteyttä väkivallan huolesta hoidollista työtä tekeviin työntekijöihin. Huoli kartoitetaan yhdessä asiakkaan/perheen kanssa. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus ja uhrin ollessa alaikäinen ollaan yhteydessä poliisiin. Lastensuojeluviranomaiset ja poliisi selvittelevät alaikäisen uhrin tilannetta ja varmistavat tämän turvallisuuden. Tarvittaessa poliisi voi pyytää tutkimusapua Turun yliopistollisen sairaalan lastenpsykiatrian alaikäisten oikeuspsykiatrisesta yksiköstä yli 3-vuotiaiden osalta. Seksuaalisen hyväksikäytön epäilyssä tarvittavat somaattiset tutkimukset tehdään usein Turun yliopistollisen sairaalan lastentautien poliklinikalla.

#### **Kehittämistoimenpiteet:**

- Yhteistyöelimen perustaminen väkivalta-asiakkaita kohtaaville, jossa tiedonvaihtoa mm. uusista palveluista
- Koulutusta työntekijöille väkivaltaa käyttävien ja väkivaltaa kokeneiden hoidosta ja traumaista

#### **4 SEURANTA JA TOIMENPIDESUUNNITELMAN UUSIMINEN**

Työryhmä ehdottaa, että se jatkaa tapaamisia kaksi kertaa vuodessa ottaen näin vastuulleen suunnitelman toteutumisen seurannan ja tarvittavan viestintäsuunnitelman teon. Toimenpiteiden toteutumisen etenemisestä raportoidaan Forssan hyvinvointikuntayhtymän johtoryhmälle.

Suunnitelmaa tehtäessä on meneillään sote-palvelujen organisointi maakunnalliseksi palveluksi. Näin ollen tämä suunnitelma uusitaan siinä vaiheessa, kun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on siirtynyt suuremmalle yksikölle, maakunnalle.



## LÄHTEET

Rikosuhrapäivystysten www-sivut:

<https://www.riku.fi/fi/erilaisia+rikoksia/lahisuhdevakivalta/>

<https://www.riku.fi/fi/lapsi+rikoksen+uhrina/>

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut:

[http://stm.fi/artikkeli/-/asset\\_publisher/suomessa-arvioidaan-lahisuhdevakivallasta-aiheutuvat-kustannukset](http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomessa-arvioidaan-lahisuhdevakivallasta-aiheutuvat-kustannukset)

<http://stm.fi/lahisuhde-ja-perhevakivalta>

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut:

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/turvallisuuden-edistaminen/vakivallan-ehkaisy/lasten-kuritusvakivalta-ja-henkinen-kaltoinkohtelu>

[https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon\\_tueksi/lahisuhde\\_perhevakivallan\\_ehkaisytyo/lahisuhde](https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo/lahisuhde)

[https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon\\_tueksi/lahisuhde\\_perhevakivallan\\_ehkaisytyo/vakivallan](https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo/vakivallan)

<https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi/sukupuolistunut-vakivalta/sukupuolistuneen-vakivallan-muotoja/lahisuhdevakivalta>

<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vakivalta-ja-vammaisuus>

<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vakivalta-ja-vammaisuus/vammaisiin-kohdistuvan-vakivallan-muotoja>

<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vakivalta-ja-vammaisuus/mita-on-vammaisiin-kohdistuvan-vakivallan-taustalla>

Eron jälkeinen vaino:

<https://varjosta.fi/>

WHO:n raportti (2015):

[http://www.who.int/violence\\_injury\\_prevention/violence/world\\_report/full\\_fi.pdf](http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/full_fi.pdf)

Ylen uutiset:

<https://yle.fi/uutiset/3-6227391>

**Tukimateriaalia työntekijöille:**

Väkivallan puheeksiotto

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/71210/Ota%20v%C3%A4kivalta%20puheeksi%20-ohjeet%20ty%C3%B6ntekij%C3%B6ille.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Toimiva lapsi ja perhe –työ

<https://www.mielenterveysseura.fi/fi/kehitt%C3%A4mist%C3%B6iminta/lapset-ja-nuoret/toimiva-lapsi-perhe-ty%C3%B6>

Palvelutarpeen arviointi

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/palvelutarpeen-arviointi-ja-asiakkuus/palvelutarpeen-arviointi>

Vanhustyön turvaopas

<https://www.suvantory.fi/juurihanke/materiaalia/vanhustyon-turvaopas/>

Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen tukeminen ja iäkkäiden naisten kaltoinkohtelun estäminen perheissä

[https://www.rokeskreuz.at/fileadmin/user\\_upload/PDF/GSD/breaking\\_the\\_taboo/Finland.pdf](https://www.rokeskreuz.at/fileadmin/user_upload/PDF/GSD/breaking_the_taboo/Finland.pdf)